

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 84/20

Luxemburg, 9 juli 2020

Arrest in zaak C-297/19

Naturschutzbund Deutschland - Landesverband Schleswig-Holstein e.V. /
Kreis Nordfriesland

Publiekrechtelijke rechtspersonen kunnen aansprakelijk zijn voor milieuschade die wordt veroorzaakt door activiteiten die zij op grond van een wettelijke taakoverdracht in het algemeen belang verrichten, zoals de exploitatie van een gemaalinstallatie voor de drainage van landbouwgronden

In de periode 2006-2009 werd een deel van het schiereiland Eiderstedt, dat gelegen is in het westelijke gedeelte van de deelstaat Sleeswijk-Holstein (Duitsland), als „beschermingszone” aangewezen, onder meer wegens de aanwezigheid van de zwarte stern, een beschermde watervogel. Volgens het beheerplan wordt de beschermingszone van deze soort ook vandaag nog over grote oppervlakten overwegend traditioneel als weidegebied beheerd. Met het oog op bewoning en landbouw heeft het schiereiland Eiderstedt behoefte aan drainage. Daartoe exploiteert het Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt, een waterschaps- en landwinningsvereniging die in de rechtsvorm van een publiekrechtelijke rechtspersoon is opgericht, een gemaalinstallatie die het volledige door deze vereniging bestreken gebied draineert. Deze pompprocessen, die ervoor zorgen dat de waterstand wordt verlaagd, behoren tot haar taak inzake het onderhoud van de oppervlaktewateren, die bij wet aan haar is opgedragen als publiekrechtelijke verplichting.

Daar een milieubeschermingsvereniging, de Naturschutzbund Deutschland – Landesverband Schleswig-Holstein, van mening was dat het Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt door de exploitatie van deze gemaalinstallatie milieuschade had berokkend aan de zwarte stern, heeft zij een verzoek om maatregelen tot beperking en herstel van deze schade ingediend bij de Kreis Nordfriesland, dat is afgewezen. Ter ondersteuning van haar verzoek beriep de vereniging zich op de Duitse wetgeving die ter omzetting van richtlijn 2004/35 betreffende milieuaansprakelijkheid¹ is vastgesteld. Bij deze richtlijn is een kader voor milieuaansprakelijkheid vastgesteld ter voorkoming en herstel van, onder andere, milieuschade die door beroepsactiviteiten wordt berokkend aan de met name in de habitatrichtlijn² en de vogelrichtlijn³ bedoelde soorten en natuurlijke habitats.

Volgens bijlage I, derde alinea, tweede streepje, **bij richtlijn 2004/35 kunnen de lidstaten evenwel voorzien in een vrijstelling van aansprakelijkheid ten gunste van de eigenaren en exploitanten, indien de schade aan de soorten en natuurlijke habitats voortvloeit uit een „normaal beheer” van het betrokken gebied. Duitsland heeft gebruikgemaakt van deze mogelijkheid.**

In deze context heeft het Bundesverwaltungsgericht (hoogste federale bestuursrechter, Duitsland), waarbij werd verzocht om afwijzing van het verzoek van de milieubeschermingsvereniging nadat dit in hoger beroep was toegewezen, besloten het Hof van Justitie de vraag voor te leggen of en onder welke voorwaarden een activiteit als de exploitatie van een gemaalinstallatie voor de drainage van landbouwgronden kan worden geacht te vallen onder „het normale beheer van een

¹ Richtlijn 2004/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende milieuaansprakelijkheid met betrekking tot het voorkomen en herstellen van milieuschade (PB 2004, L 143, blz. 56).

² Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PB 1992, L 206, blz. 7, hierna “habitatrichtlijn”).

³ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20, blz. 7, hierna “vogelrichtlijn”).

gebied” in de zin van richtlijn 2004/35. Voorts heeft de verwijzende rechter het Hof verzocht te preciseren of die activiteit als een „beroepsactiviteit” in de zin van richtlijn 2004/35 kan worden beschouwd vanwege het feit dat zij op grond van een wettelijke taakoverdracht in het algemeen belang wordt uitgevoerd.

In zijn arrest van 9 juli 2020 heeft het Hof opgemerkt dat **het begrip „normaal beheer van een gebied” aldus moet worden opgevat dat het alle maatregelen behelst die het mogelijk maken om gebieden met beschermde soorten of beschermde natuurlijke habitats goed te beheren of in te richten in overeenstemming met, onder andere, algemeen aanvaarde landbouwpraktijken.**

Dienaangaande heeft het Hof gepreciseerd dat **het beheer van een gebied met beschermde soorten en beschermde natuurlijke habitats in de zin van de habitatrichtlijn en de vogelrichtlijn slechts als „normaal” kan worden beschouwd wanneer het de doelstellingen en verplichtingen van deze richtlijnen – en met name alle beheermaatregelen die door de lidstaten op grond van die richtlijnen zijn vastgesteld, zoals zij zijn omschreven in de in bijlage I, derde alinea, tweede streepje, bij richtlijn 2004/35 bedoelde habitatdossiers en documenten waarin de doelen zijn uiteengezet – in acht neemt.** Tegen deze achtergrond heeft het Hof geoordeeld dat **het normale beheer van een gebied onder andere de landbouwactiviteiten kan omvatten die in het gebied worden uitgevoerd, met inbegrip van de activiteiten die een onmisbare aanvulling daarop vormen, zoals irrigatie en drainage en dus ook de exploitatie van een gemaalinstallatie.**

Daarenboven heeft het Hof verduidelijkt dat een rechterlijke instantie die moet beoordelen of een beheermaatregel al dan niet normaal is en die onvoldoende aanwijzingen vindt in de beheerdocumenten van het gebied, deze documenten kan beoordelen in het licht van de doelstellingen en verplichtingen van de habitatrichtlijn en de vogelrichtlijn, alsmede aan de hand van nationale rechtsregels die ter omzetting van deze richtlijnen zijn vastgesteld, of bij gebreke daarvan, aan de hand van nationale rechtsregels die verenigbaar zijn met de geest en het doel van die richtlijnen.

Voorts heeft het Hof eraan herinnerd dat volgens bijlage I, derde alinea, tweede streepje, bij richtlijn 2004/35 het normale beheer van een gebied ook kan voortvloeien uit een eerdere praktijk van de eigenaars of exploitanten. Het Hof heeft vastgesteld dat deze regel ziet op beheermaatregelen die op de datum van het intreden van de schade gedurende voldoende lange tijd zijn toegepast en algemeen worden erkend en vaststaan, zodat zij kunnen worden geacht gebruikelijk te zijn voor het betrokken gebied, mits zij evenwel geen afbreuk doen aan de verwezenlijking van de in de habitatrichtlijn en de vogelrichtlijn vastgelegde doelstellingen en verplichtingen.

Met betrekking tot de vraag of een activiteit die door een publiekrechtelijke instelling op grond van een wettelijke taakoverdracht in het algemeen belang wordt uitgevoerd, zoals de exploitatie van een gemaalinstallatie voor de drainage van landbouwoppervlakten, een „beroepsactiviteit” in de zin van richtlijn 2004/35 vormt, heeft het Hof bevestigd dat deze uitdrukking alle activiteiten omvat die in het kader van een beroep, en niet in een zuiver particulier of huiselijk kader, worden verricht, ongeacht of deze activiteiten verband houden met de markt of concurrentieel van aard zijn.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170